

VRTEC

Štev. 7

Marec
1943/44

Letnik 74

1. Izgorevajmo v ljubezni do bratov!
2. O ta pust, norčavi čas, — spačen kaže nam obraz.
3. Bolj ko je svoj, — bolj se ga boj.
4. Sovraštvo zaklepa naša srca.
5. V alkoholu strup je skrit, zato se ga boj.
6. Ti zame, jaz zate, Bog za vse.

Uganke v 6. številki so prav rešili:

Brezovica: Bole Andreja, Artač Slavka, Rotar Marija, Remškar Antonija, Šebenik Alojzija, Debevc Cecilija, Kobi Slavko.

Hrušica: Magister Matej.

Ljubljana: Košir Majdka, Kuder Majdka, Pirc Frančiška, Možek Miroslava, Kepec Marija, Bukovec Dragica, Lani Kristina, Rozman Vera, Gorjanc Majdka, Primčič Vika in Terezija, Javornik Cvetka, Škerl Marija, Butinar Darinka, Medič Ida, Kreč Amalija, Kemperle Zora, Gorenc Jožica, Banič Ani, Pančur Marija, Smrekar Sonja, Sernad Jožica, Klopčič Sonja, Bregar Majda, Kern Helena, Berčič Ana, Zabukovec Ljudmila, Židan Marija, Kleč Silva, Orel Suzana, Kopač Vida, Gorjup Ana, Prelesnik Marija, Kragelj Lucija, Vižintin Sonja, Brodnik Milena, Lučovnik Sabina, Podobnik Sabina, Končar Majda, Jarc Zdenka, Židan Marija, Novak Ana, Hvastja Marija, Režek Ivica, Müller Leona, Kramar Ruža, Milavec Stanka, Jelčič Sonja, Duh Valerija, Brtoncelj Ika, Oražem Nežka, Smole Terezija, Tavčar Marija, Prešeren Ada, Lukežič Zlata, Grafenauer Nada, Vreček Božena, Likeb Slavica, Remžgar Olga, Zor Beata, Mencej Vida, Potočnik Marija, Balon Marta, Sašek Milena, Zabukovec Albina, Pretnar Martina, Smolič Anica, Grosman Tončka, Meznarič Martina, Lukša Ljudmila, Lovšin Olga, Stojkovič Tatjana, Goršič Tatjana, Čuk Zorka, Narobe Marica, Kramarič Polonca, uč. II. dekl. mešč. š.: Vižin Sonja, Medvešek Dragica, Pevec Celestina, Ogič Mar., Janežič Jan., Šiler Majda, Zalar Majdka, Marolt Anica, Leskovec Nička, Koman Darinka, Zavrl Marjan, Suša Slavica, Habjan Danica, Sitar Franc, Ham Gabrijela, Mlakar Stanka, Stepančič Libuša, Letnar Boris, Gorjanc Slavko, Večerina Jelka, Terčelj Mar., Puc Marija, Šušteršič Kristina, Grmek Majda, Mažgon Jani, Stepančič Katja, Vidmar Frančiška, Kocbek Aljoša, Kerže Ljerka, Tomšič Marjetica, Majer Cirila, Rus Marija, Pešec Marija, Bano Milena, Kumše Ivana, Videnšek Bogumila, Židanek Pavlina, Marinko Metoda, Surc Marija, Nagode Zdravko, Ahac Borislav, Persin Danica, Ambrož Jan., Lončar Vida, Pardubsky Andrej, Križaj Fr. in Jan., Logar Franjo, Smole Drago, Župec Metka, Murmayer Eva, Lavrič Irenka, Piškur Franc, Bitežnik Vida, Kelhar Helenca, Avsenek Štefanija, Stergar Joško, Oberman Ivica, Pajenk Hilda, Černe Vera, Zupančič Tončka, Schubert Štefi, Schubert Majda, Rott Joško in Mar., Mayer Olga, Virjent Elica, Seljak Emica, Gajeta Urška, Šlajmer Majda, Kastelic Slavka, Žgajnar Angelca, Berčič Srečko, Krajc Matija, Škraba Janez, Škraba Dragica, Vahčič Tanja, Sotlar Ant., Trontelj A., Rabič Marjanca, Meše Judita.

Notranje gorice: Artač Stanislav.

Vrhnika: Dobrovoljc Alojzij.

(Ležeče tiskani dobe nagrade.)

„Vrtca“ erscheint monatlich. — Der Jahresbezug beträgt für Gesamtbestellungen 20 Lire, an einzelne Adressen aber 25 Lire. — Verlag und Druck: „Ljudska tiskarna“ in Laibach. — Für diese verantwortlich Josef Kramarič. — Der Haupt- und verantwortliche Schriftleiter ist Franz Ločnikškar. — Der Schluß der Redaktion ist den fünften Tag im Monate. — Die Verwaltung des „Vrtca“ ist in Laibach, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman).

„Vrtca“ izhaja mesečno. — Letna naročnina je za skupna naročila 20 lir, za posamezne naslove pa 25 lir. — Založba in tisk: „Ljudska tiskarna“ v Ljubljani. — Zanj odgovarja Jože Kramarič. — Glavni in odgovorni urednik je Franc Ločnikškar. — Sklep uredništva je peti dan v mesecu. — Uprava „Vrtca“ je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica št. 2 (H. Ničman).

ŠTEVILKA 7 • 1943/44 • LETNIK 74

Anton Debeljak

Na Jožefovo

Mraz in dolga zima —
nihče že več nima
zdažle posla z njima.

Led na mestni loki
sličí fisočoki
pajčiní široki.

Pfice — prej sirofke
v sřradežu prekrofke —
iščejo zakofke.

Bližamo se uri,
ko nam vítez Jurij
sončece zakuri.

Duše so livade:
močne, sočne, mlade,
v njih bohřijo nade.

Vse topí se v peřju,
vse žari se v cveřju,
poje v mladoleřju.

Anton Debeljak

Mladi pračar

Sever svira žalostínke,
v zraku plešejo snežínke,
glad se v dan reži.

Krenem po stezici parka,
kar uzrem: sinica starka
mrtva tu leži.

Kdaj je to dobila reva?
rana ji na glavi zeva,
no z očmi meži.

Čujte, kdo je tisti zlobec,
morda človek ali skobec,
ki z višav preži?

Zdajci dečko, ki med grmi
ptice le na videz krmi,
pred menoj zbeži.

Lovček, pusti bitje tuje,
da nebo te ne kaznuje:
naj te vest teži!

En starček je živel...

Ilustriral Fr. Godec.

7. Še ni konec boja

Ko se sv. Peter v nebeških dvorih nekoliko umiri, poišče velikega učenika sv. Pavla, ki še v nebesih slovi po svoji izredni učenosti in modrosti in ga zato hodijo v zavozlanih primerih izpraševati za svet in prositi za odpomoč. Sv. Pavla torej poišče in mu pojasni, kako in kaj je s pijancem Andrejcem,

ki še sedaj stoji pred nebeškimi vrati, ter se ne mara pokoriti njegovi volji, da bi odšel v zasluženi pekel. Naprosi ga, naj bi on — sv. Pavel — šel in odpodil starca Andrejca od nebeških vrat, sveti Peter ne mara nič več imeti opravka z grdim pijancem.

Sveti Pavel, silen, moder in svet mož, prikima, vstane in gre. Ko pride pred nebeška vrata, zagleda tam bornega starčka v težkih mislih. Videti je dostojen človek, le pogled mu je preoster za njegovo starost. »Pa to je bržčas posledica boja s sv. Petrom,« si misli sv. Pavel. Zasmili se mu borni pijanček, ki ga čaka večno po-

gubljenje. Usmiljeno in prijazno ga vpraša sv. Pavel: »Kdo pa si ti in od kod?«

To prijazno in sočutno vprašanje blagodejno vpliva na starega Andrejca. »E, stara kost je modrost,« si zabrbra in takoj pozabi na vse nevšečnosti in težave, ki mu jih je povzročil nebeški ključar sv. Peter. Prijateljska zgovornost se mu vzbudi in v dobrodušnem razpoloženju odgovori: »Ali ti ni tega sv. Peter povedal? Kaj me ne poznaš? Res ne?... Viš, jaz sem pa tebe takoj spoznal po podobici, ki jo hranim še od rajneke matere v molitveni knjižici doma na Topolovcu: veliki cerkveni učenik sv. Pavel si, kaj ne? No, da! Vidiš, da sem prav zadel. — Jaz sem pa stari Andrejec, doma s Topolovca pri Boštanju ob Savi na Dolenjskem. Danes ta dan obhajam svoj rojstni in godovni dan. Enega manj kot devetdeset let sem star.«

»Kaj bi pa rad, ti Andrejec? Le to mi povej!«

»Kaj bi rad? No, nebesa. V nebesa bi rad šel.«

»Glej ga no, Andrejec: kdaj je še vrba grozdje rodila?«

Sv. Pavel je govoril počasi in preudarno, kakor bi besedo pestoval. Kazalo je, da mu tudi ta ne bo odprl vrat v sveta nebesa, je že začel tako. Ali ima tudi on na jeziku med, v srcu pa led? Je mar tudi njemu Andrejec napoti kot kost v grlu? Kaj se mu res toliko smili borni starček kakor mesarju tele?

Andrejec osuplo gleda božjega svetnika, ta pa nadaljuje: »Glej ga no, Andrejec, saj to ne more biti! Saj vidiš, da to ne gre! Dobro je, dokler mož vino nosi, a napak, kadar vino moža nosi. Ti se pa še z žganjem opijaš, saj čutiš sam, da še sedaj smrdiš po njem. Pijančkov pa, Andrejec, ne moremo v nebesa pustiti. V nebesa torej ne moreš priti. Zato se pa kar zlepa poberi od tod. Zgrda ne bi rad postopal s teboj; videti si vendarle dostojen človek.«

Sinica se zdajci nekje v bližini oglasi ter zapoje: »Kikeljca, kikeljca! Andrejec, to sta dve stezici, to je ključ do nebes. Govôri, kar je res, stori, kar smeš. Kikeljca, kikeljca!« In ko to tako zapoje, odleti Bog ve kam.

»Saj!« vzklikne Andrejec. »Saj tudi jaz tako mislim,« si reče, »ali to je težje, kakor bi zajca drl; ta gospôda tu gori si ne dá nič dopovedati in ne. Samo eno vedno tišči: Andrejec je pijanec, alo, v večni ogenj z njim! Toda sam Bog vé, da to ni resnica.«

»No, poberi se od tod, Andrejec!« reče iznova sv. Pavel.

»Le kam se naj od tod poberem?«

»Le kam?... V večni ogenj! Glej, ondukajle je kaj gladka in široka cesta. Na tistile se zasukaj, pa se boš naravnost v pekel prisukal.«

Andrejec si misli: »Jezik ni iz jekla ne iz kosti, ali more bosti;« pogleda pisano kakor modras in odgovori trdo: »O, v pekel pa že ne! V pekel že ne grem! Jaz ne, za nobeno ceno ne! Za nebesa sem ustvarjen in v nebesa bom tudi prišel, pa če je tebi prav tako ali ne.«

»Že res, da si za nebesa ustvarjen, toda s pijančevanjem si služil peklu in ga tudi prislužil. Komur služiš, tisti je tvoj gospodar. Tvoj gospodar je satan, ki te bo zdaj vzel. Kar poberi se v peklenški ogenj!«

»Sv. Pavel, ali se tudi pri vas krivica za mizo smeje, pravica pa za vrati joče? Za božjo voljo, saj jaz vendar nisem pijanec! Res da me je enkrat sedemnajstičar omotil, ali enkrat ni nobenkrat, pravijo, in tudi jaz tako rečem. Pa mi očita sv. Peter pijančevanje, zdaj še ti. Tak dajta si že enkrat dopovedati, da jaz nisem pijanec. Ali ste se mar vsi zarotili, da me pogubite, po nedolžnem pogubite, ka-li?«

»Andrejec, kar je zapisano, je zapisano! Knjiga življenja ne laže.«

»Laže! Jaz nisem pijanec in ne!«

»Andrejec, kdor ima oblast, ima tudi moč; če boš še ugovarjal, pokličem pri priči črne vrage, da te vržejo v peklenško brezno.«

»Ne in ne!« vzklikne Andrejec trdo, nato pa zopet mirno povzame besedo in reče: »Le pomisli, sveti Pavel: Bog hoče, da se zveličam, jaz tudi! Sva že dva! Večina vedno odloča. In ta govori zame, ne zate! Ti imaš le en glas.«

»Ne izmikaj se! Saj veš, da se ne moreš izmakniti. Kar poberi se od tod v peklenški ogenj!«

Andrejca prestraši ta grožnja, vendar se ne vdá. Kako neki? Odločno nadaljuje: »Ne in ne! Bog je z menoj. Sva že dva, ti si pa sam. V nebesa grem, pa je amen!«

Če je dotlej sv. Pavel govoril, kakor bi med lizal, je pa zdaj zabobnel, kakor bi se gora tresla: »Poberi se od tod v peklenški ogenj, ki je od vekomaj pripravljen vsem pijancem. Govoril sem. To je moja zadnja beseda! Amen!«

Andrejca zgrabi jeza, da bi gade z njo troval. »Tale sv. Pavel ima jezik kot kača pik,« si misli.

»Kikeljca, kikeljca!« se sinica iznova oglasi in Andrejca pouči: »Stoječi mlin in molčeči jezik ne koristita nič! Kikeljca, kikeljca!«

Andrejec se napenja kakor žaba v leščevju, da bi govoril, a beseda mu ne gre iz grla, kar duši ga, tako ga lomi jeza. Kot motovilo v vreči sta si zdaj sv. Pavel in Andrejec. Kot dva kresilna kamna: toda dva trda kamna nikdar lepe moke ne zmeljeta.

Ko pride Andrejec do sape, si reče: »Sevé, za siromakom, kakor je stari Andrejec ob tej težki uri, vsak pes laja. Ali kakor ti meni, tako jaz tebi, sv. Pavel. Le kar sam sebe primi za nos, mene pa lepo v miru pusti. Le kako se me upa tale Pavel za prazen nič, za ljubo majol-majolčico, gnjaviti kakor garjevega kozla in ga pošiljati v peklenške muke? Tale sv. Pavel, ki je, ko je bil še nevernik — Savel po imenu — samega našega milega Gospoda Jezusa

Kristusa in njegove učence in sv. Cerkev kruto preganjal, preganjal na življenje in smrt... Sem mar jaz kdaj kaj takega počel? Še v mislih ne, kaj

še v dejanju!« Tako je govoril Andrejec sam sebi. In ko je govoril, so ga srbeli konci prstov, desnica ga je skelela, utešil bi se bil, ako bi udaril... Krotiti se je moral, da tega ni storil. A umiriti se le ni mogel. Nekam je moral stresti gnjev, ki mu je stiskal srce. »Poberi se od tod, poberi se od tod«... mu je še brnelo po ušesih. V tem razpoloženju je odprl usta stari Andrejec in zabrusil velikemu učniku in svetniku sv. Pavlu v obraz: »Pa se ti, sveti Pavel,

upaš meni tole reči? Pa boš ti takole govoril? Ti, Pavel, ki si Kristusa in njegove učence in sveto Cerkev preganjal? In še tako kruto, na življenje in smrt, kaj?«... Besede so padale kakor težko kladivo in zadele v živo. Pri priči se je sv. Pavel obrnil in s sklonjeno glavo odhitel v nebeške dvore...

Sv. Peter ni nič izpraševal, kako je opravil; bral je z njegovega obraza. Poslali so zdaj sv. Avgušтина, najmodrejšega od sodobnih modrecev, odganjat pijanca Andrejca od nebeških vrat, a tudi ta je slabo naštel. V kratkem razgovoru je ukazal Andrejcu, naj se pobere v peklenski ogenj. Starček Andrejec je naravnost pobesnel. »Sem li prišel s konja na osla? No, ta me

hoče pa kar brez noža iz kože devati,« je viknil in zatopotal z nogami pred njim; mišice so se mu natezale ter krčile, kakor da je že v tepežu, in kričal je kot divji. Stepsti se seveda ni smel, saj je bil pred nebeškimi vrati, zato se je krotil in miril, a popolnoma se le ni mogel obvladati; usta so se mu kar sama odprla in je zahreščal in zabrusil sv. Avguštinu v brk: »Pa se ti, sveti Avguštin, upaš meni tole reči,

kaj? Pa boš ti takole govoril, kaj! Ti, sv. Avguštin, ki si kot pogan prav grdo živel, kaj?«

Sv. Avguštin je onemel. Skrušen in stirt je pritaval v nebeške dvore. Nič nista barala sv. Peter in sv. Pavel, kako je opravil, brala sta to z njegovega obraza...

Golob zagruli tam nekje iz daljave in vpraša: »Andrejec, si odprl nebo, si odprl nebo?« — Andrejec odgovori: »Kako neki? Vsi me pehajo v črni pekel. Ključ mi preskrbi, pa ga bom.« — Golob zagruli: »Bom, bom!« — Andrejec: »Ti samo obetaš; boš zares?« —

Golob: »Bom, bom!« — Andrejec: »Kar misliš, stori hitro, če ne, bo prepoznol!«

Starček Andrejec stoji zopet pred zaklenjenimi nebeškimi vrati sam — kakor Bog brez brata... (Dalje prih.)

Ramor — romar

Legenda

Predolgo bi vas mudil, če bi vam hotel opisati Tilna Ramorja, sina uboge matere, ki je v življenju toliko pretrpela. Na smrtni postelji ji je moral dati besedo, da svoj čas poroma k milostni Materi na Svete Višarje in pomoli za blagor svoje roditeljice.

Ko se je sredi poletja med največjim delom odločil, da uresniči rajnici dano obljubo, je bil njegov gospodar nekam nejevoljen nanj. Zato mu da na pot le malo brenka in brašna. Pa še tisto, kar je imel kovancev, je moral gredoč deliti z upniki. Saj ti so planili vanj, češ, Tilen je danes petičen, da lahko gre na božjo pot.

»Ti sam Bog večni,« si misli, »saj ne ostane niti za vožnjo po železnici, manjka mi že šestica.«

Iz previdnosti in nekaj iz sramežljivosti kupi vozovnico samo do Beljaka. V vagonu je bilo dosti prostora. Samotarsko se stisne v kot, da se bi mu ne bilo treba odgovarjati ljudem, ako bi ga izpraševali, kam se je napravil. Ne bi jim bil rad pojasnjeval, da se je nakanil k preblaženi Devici. Morda bi se mu še smejali.

Tedajci se zaziblje železniški voz. Gotovo je vstopil velikan. Mastiti koraki se bližajo. V Ramorjev oddelek se zagozdi postaven mož, obut v okovane čevlje na kveder. Tilen takoj presodi: Nemara veleposestnik izpod Pece. Pa prav k njemu prisede novi gost. Obširen oprtnik, natlačen z do-brotami tega sveta, odloži na polico. Pa priljuden je bil neznanec, kajti čez trenutek meni nič tebi nič ogovori Tilna: »No, kam pa vi?«

Tilen Ramor mu prizna, da se vozi v Beljak.

»Tako, tako,« pravi nato sobesednik in pokima s košato brado. »Jaz pa grem na Svete Višarje,« prede naprej svojo misel in se nič ne sramuje povedati, da je božjepotnik. Zatrdno ne spada med one vihrave izletnike, ki počenjajo razne neumnosti ter se jim bolje prileže naziv: bogunapotnik.

Tedaj se še naš Korošec ojunači in pove, da je prav za prav tudi sam namenjen na Višarje h Kraljici rožnega venca.

»Tako, tako, torej tudi k Prečisti. — No, zakaj pa ste tako žalostni? Veseli bi morali biti, kadar odhajate na tako imenitno božjo pot.«

»Dro, dro,« odvrne Tilen, »vesel sem, pa še kako vesel. Toda skrbi me pekó. Z denarjem namreč ne vem kako bom izdeloval. Komaj za vlak imam. Na priboljšek pa niti misliti ne smem.«

Tačas se hrust iztegne po svoj nahrbtnik in odreže od zajetnega hleba velik reženj kruha, priloži pa še kos slanine ter pomolí zaskrbljenemu Tilnu, rekoč:

»Ná! Za prvo silo imaš. Ako bo še treba, pa koj povej. Dam ti, kolikor boš potreboval.«

Od Beljaka dalje blagi sopotnik zadremlje. Glavo je naslonil na steno, palico pa si tišči pod mogočno brado. Šele sedaj si ga Tilen utegne prav ogledati.

»Ti sveti Jožap,« ostrmi, »pa menda le ni to Kristusov rednik? Na las mu je podoben.«

»Kaj ste rekli?« se prebudi daljinar.

»O, nič posebnega. Zdi se mi, da ste utrujeni.«

Možakar nanovo zakinka.

»Ti Mati Višarska, samega svetega Jožapa si mi poslala naproti.« melje mladenič sam pri sebi svojo misel. Spotoma ga blagomili popotnik zopet pogosti. Potlej pa ga Ramor do drugega dne ni več opazil. Med zadnjo romarsko mašo pa je vrli starec nenadoma stal ob Tilnu. Proti koncu opravila mu stisne skrivnostni tujec v roke rajniš in de potihoma: »Tu imaš, da ti ne bo manjkalo za voznino proti domu.«

Da se mu zahvali za pozornost in za lepi dar, ga je Tilen čakal tik izhoda. Toda dobrotnika ni hotelo biti ven. Niti v cerkvi ga ni bilo, ko je tja pogledal. Nikoli več ga ni videl na svetu in na zemlji. Saj! Sam sveti je moral biti.

To zgodbico mi je povedal ljubezniv našinec, doma onkraj Karavank, a pozabil sem, kako se piše. Vojsna vihra ga je zanesla kdo ve kam. Njegov rojak Ramor, to vidim šele danes po več letih, nosi pa tako ime, da tudi narobe brano nekaj pomeni.

Janez Dodič

Cigan je ukanil sodnika

V mestu je živel strog sodnik, ki se je rad dal podkupiti. To je izvedel siromašen kmet, ki je moral pred tega sodnika. Ničesar ni imel, s čimer bi ga podkupil. Denarja pa sodnik ni maral. Kmetič je izvedel, da je sodnik velik prijatelj ptičev. Zato je nekaj dni pred odhodom na sodnijo stikal po sosedovem sadovnjaku.

Iskal je ptičja gnezda. Našel je lepo in polno kosovo gnezdo. Trije negodni mladiči so odpirali v njem lačne kljunčke. Vzel je gnezdo in mladiče. To je nesel sodniku. Potožil mu je svojo revščino in mu ponudil gnezdo mladih kosov.

Sodnik je bil s tem darom sprva nezadovoljen, ko si je pa drobne kose od bližje ogledal, se je prijazno nasmehnil. Dobro je vedel, kako težko je zrediti mlade kose, zato je dejal kmetiču:

»Prav — kosi so sedaj moji, vendar jih ti odnesi domov, hrani jih, in ko bodo zrastle in peli, mi jih prinesi; medtem pa pridi vsak teden k meni, ali pa pošlji koga drugega, da bom vedel, kako kosi napredujejo. Pomni pa, tisti, ki mi bo prvi sporočil, da so kosi poginili, bo prejel pet in dvajset krepkih udarcev. Si razumel?«

Kmetič je prikimal v znak, da razume stroge sodnikove besede.

»Pojdi!« je ukazal sodnik in se zadovoljno nasmehnil.

Kmetič je naglo odšel domov in povedal sosedom, da mu je sodnik obljubil pet in dvajset krepkih udarcev, če mu bodo kosi poginili.

Nežno je ravnal kmetič z mladimi kosi, jim stregel, kolikor je vedel in znal, a so mu kljub temu poginili.

»Kako naj si pomagam, kako se izmuznem pred udarci?« je tarnal ubogi kmetič.

V hudi stiski je poprosil vse svoje sosede, naj bi kdo namesto njega sporočil sodniku žalostno novico. Nihče ni maral namesto njega prejeti obljubljenih batin, vsakdo se je bal za svojo kožo...

Slučajno je kmetič srečal cigana in mu potožil svojo nesrečo. Ko je cigan slišal kmetovo tarnanje, je bil takoj pripravljen stopiti pred sodnika in mu sporočiti pogin mladih kosov. Za uslugo pa je zahteval zlatnik. Kmet mu je rade volje obljubil zlatnik, misleč, da bo cigan namesto njega prejel obljubljene batine. Cigan je šel pred strogega sodnika.

»Dobro jutro, gospod sodnik!« ga je pozdravil in se zvito smehljaj.

»Česa želiš?« je hotel vedeti sodnik.

»Dobri boter, prišel sem... khm, khe... prišel sem ti povedat... prišel sem zaradi tvojih kosov... saj veš... khm, khe...« je zmedeno besedičil in mencial zviti cigan.

»No, kako je z njimi? — Ali so zdravi in veseli?«

»Dragi boter, tvoji kosi so kakor jagnjeta, krotki so in mirni...«

»Ali že pojo?«

»Ljubi boter, radi bi peli, samo nimajo glasu...«

»Ali že kaj jedo?«

»Milostni boter, ne jedo in ne pijejo, ker... khm, khe...«

Tedaj je bilo sodniku dovolj ciganovega izogibanja in slepomišenja, zato je zakričal: »No, potem so poginili...« Srdit je vstal sodnik s svojega sedeža in srepro gledal cigana.

»Boter, sami ste povedali, jaz do sedaj še nisem tega dejal, a je vendarle res!« se je odrezal cigan in stopil za korak nazaj.

Sodnik se je umiril, se nasmehnil staremu ciganu in njegovi zvitosti ter ga nagnal iz sodne dvorane.

Cigan je brez udarcev odšel h kmetu, ki mu je moral za njegov trud plačati svetel zlatnik.

Mirko Kunčič

Ančka pomarančka

Ančka pomarančka
v zibki sladko spančka.
Laski koš omelo
ji štrlé na čelo,
rožnata rdečica
boža njena lica,
a na nosu pika
črna in velika
koš pošast čepí
in ji píje krí...

Na pomoč, junaki,
silni korenjaki!
Konje osedlajte,
brž odpeketajte,
z ostro sulico
v Mušjo ulico
pridrviite, pridrviite,
muhí glavo odrobíte,
našo deklico rešíte!

Kakšna bo nagrada?
Koš je že navada:
poln naprstnik meda,
stožec sladoleda,
figo posušeno —
Ančko pa za ženo.

Krista Hafner

Marjetica, hčerka Matjaževa

Ilustrirala Mara Kraljeva.

XV. Na begu

(Konec.)

Ko so Turki videli, kaj se je zgodilo, so bili sprva vsi presenečeni in niso vedeli, kaj bi si mislili. Stali so osupli in gledali za jezdecem, ki je divje jahal z Marjetico po ravnini. Šele ko je zavil proti Savi, so spoznali, da je Marjetica ugrabljena, in Hasan paša se je jezo udaril po čelu: »Mar sem bil slep? Saj to je bil vendar sam kralj Matjaž, ki je prišel po svojo deklico. Ampak ne bo mi ušel. Hej, vojaki, hej, junaki, za njim! Sto cekinov dobi, kdor mi ga pripelje živega ali mrtvega.«

Kot bi trenil, je bilo vse pokonci. Turki so poskakali v sedla in se zagnali na divji lov za kraljem Matjažem. Toda kralj Matjaž je držal v roki krivi handžar in sekal zdaj na levo, zdaj na desno, da so Turki kot snopje padali pod njegovo krivo sabljo. Kmalu so preganjalci zaostali, kralj Matjaž pa je dirjal in dirjal, da se je konju delala rume na pena okoli gobca. Ko že dolgo niso videli nikakega sovražnika več, so dospeli do lesene kolibe. Pod njo je črn kovač čakal dela. Kralj Matjaž se je ustavil pred njim in mu zakričal s sedla: »Poznam te, da si dober kovač. Brž

vzemi kladivo in klešče in mi preobuj konja, toda podkve mu prikuj narobe. Tako premotim svoje preganjalce in jim zabrišem sled za seboj. Zlat cekin dobiš, če svoje delo urno storiš.«

Kovač se je zavrtil in je konja urno podkoval, kakor mu je kralj Matjaž naročil.

Ko je bil gotov, mu je kralj vrgel zlat cekin in zakričal: »Zdaj jaham notri v Turčijo, tako kažejo konjske sledi.«

Matjaž je znova spodbodel konja in ga pognal v dir. Naravnost do Save sta jahala in ko sta prišla do vode, ga je kralj Matjaž pognal v valove. Konj je plaval, napel vse moči in srečno došel na drugi breg. Zdaj sta bila na domači zemlji in obema je bilo lažje pri srečanju.

Doma je še vedno stala v grajskem stolpu kraljica Alenčica in gledala skozi line. Ali se že vidi meglica, ali že jaha sredi meglice njen mož, kralj Matjaž, ali nosi v naročju ljubo hčerko, premilo Marjetico?

Tri dni je stala v stolpu, tri dni si je napenjala oči in gledala skozi line. V jutro četrtega dne pa je zagledala sredi ravnine meglico in od veselja ji je vztrepetalo srce. Stekla je po stopnicah do

grajskih vrat in vsa družina se je zbrala okoli nje. Ko je prijahal kralj Matjaž na dvor, mu je srečna stekla naproti, Marjetica pa jo je objela in od veselja zavrnila:

»O ljubi domek moj, zdaj me nihče več ne bo ujel in odpeljal. Nikoli več ne bom neposlušna, vedno bom ubogala, kar mi reče očka. Skobec in divji mož Turek je samo očka in nihče drugi.«

Zavrtela se je na prstih, prišla očeta za roko in zaplesala:

»Križ kraž, kralj Matjaž!«

Lea Fatur

To je bilo v Indiji Koromandiji

Ilustriral J. Župančič.

Vode so se stekale z jezer v morja. Knezi so se napadali in pobijali, si zbirali zaklade, so sedeli na draguljastem prestolu, so jezdili v zlatih stolih na belih slonih, ki so imeli rilec in okla okovane z zlatom. Ljudstvo je stradalo in umiralo. Tako je bilo že v davnih stoletjih, tako je bilo tudi v preteklem.

Ta čas je živel v Delhiju, v podrtni cesarske palače, potomec prastarega rodu Uzmovičev. Ta rod si je prisvajal skozi več stoletij pravico, da najde, česar ni nihče izgubil in da si prisvaja, kar si želi. Trdil je ta rod, da ima potrjeno in zapečateni dovoljenje sultana Akbarja iz triindvajsete dinastije. Tega sultana je bil rešil tedanji rod Uzmovičev iz zasede sovražnikov. In ko je vprašal rešeni sultan s svojega blestečega se prestola, s čim naj nagradi svoje rešitelje, mu je odgovoril glavar rodu:

»Dovoli nam in našim potomcem, da si vzamemo, kar nam je všeč.«

Sultan je dovolil in Uzmoviči so izropali njega in njegov dvor in so ropali in uzmali kjer koli in kar koli.

Niso pa spravljali nagrabljenega blaga na kupe. Ti ljudje so imeli na široko odprte roke. Vračali so revežem, kar jim je vzel krivično odmerjeni davek, kar so jim pobrali oblastni vladarjevi služabniki, ne da bi vedel vladar kaj za to.

Tudi mladi Uzmovič v podrtni palači v cesarskem Delhiju ni skoparil s pridobitkom svoje umetnosti. Kar je dobil po lahki poti, je razdal z hitrimi rokami. Dasi je tvegaj pri svojih pohodih vsakokrat življenje, ni se posrečilo nikdar straži, če je bila še tako čuječa, da bi ga zalotila. Da bi ga ujela, o tem sploh ni bilo govora. Če je prišel naš Uzmovič v nevarnost, so pravili, da izgine v neki megli ali da se razpusti v zrak. Znano je bilo, da ga ne ustavijo ne

vrata, ne zid, ne orožje, ne past. Sleče te in okrade, da ne veš kdaj, poleg spečih in be-dečih odnese, kar si je zbral.

Ko je mladi Uzmovič po-pravljaj krivice po mnogih me-stih Indije, je slišal, da je knez Kašmirske dežele silno skop, krivičen in čudaški človek. Nagrabil da si je čuda zlatni-ne, slonove kosti in dragotin. In ker ne zaupa nikomur, da mu je zakladnica za spalnico. Ob njem čuva velika, človeku podobna opica. Ta žival da uživa zaupanje kneza v taki meri, da vprašuje njo pri raz-sodbi o zločinih. In če pokaže opica na najbolj nedolžnega človeka, in če priča ves dvor in ljudstvo zanj — knez se

drži opičine sodbe. Mnogo glav je že odletelo po zlobi te živali, v kateri se je utelesil sam hudi duh.

Ko je slišal mladi Uzmovič te glasove o kašmirkem knezu, je že sklenil, da ga pouči, da je opica — opica in ni nikakor zmožna, da sodi ljudi. Pre-pričal bo kneza, da mu ne more obvarovati opica ne zakladov ne življenja.

Ko tako sklene, se napoti v mesto Kašmir, in na vročega dneva večer se sprehaja po ulici in posluša govorjenje ljudi. Ogorčeno zabavljanje mu je udarjalo na uho. Zopet je obsodila opica nedolžnega človeka na smrt. Vladar-jevi davčni cenilci so zopet naložili pridelovalcem ogromne davke, velikašem, ki jih podkupujejo, pa so pogledali skozi prste. Knez Ambra gleda samo, da se mu polni zakladnica in pusti, da umirajo reveži zaradi pomanjkanja. Knez je pod vplivom zlobnega duha, ki je vzel nase podobo opice, da uniči uboge pravoverne. Če kak minister ali velikaš nasprotuje ljudstvu — se še najde način, da ga zmakneš. Opici pa ne škoduje ne strup ne nož — ona ve vse in vnaprej prepreči vse napade; spreminja se v razne podobe. S knezom ne mo-reš govoriti, ne moreš mu odpreti oči, ker ga ima v oblasti hudi duh. Uzmovič se je prepričal, da ne vre samo med obrtniki in delavci, pač pa tudi med velikimi kupci, velikaši in duhovni. Knez se norčuje po opici iz vsega mesta in vseh stanov. Zgodilo se je že nekajkrat, da so klicali klicarji in trobentači:

»Prostor! Svetlo sonce knez prihaja! Sklonite svoja čela v prah pred Ambrom, sinom Jusufa!«

Ustavilo se je ob takem pozivu vse, jezdec so skočili s konj in oslov, vozniki raz voze — vse je ležalo v prahu, ko se je bližal knezov pozlačeni palankin, ki so ga nosili v rumeno svilo oblečeni sužnji. Kar seže izza zagri-njala rjava roka z debelo palico, ki udari po nosačih — zoprni obraz opice pokaže svoje velike zobe, zlobne opičje oči mežikajo zasmehljivo.

»Ko bi se našel kak človek, ki bi nas rešil sramote in škode,« so govorili Kašmirci kar javno in glasno.

Uzmovič, ki je tako rad popravljal svet, je spoznal, da je to njegova naloga. Sprehajal in potikal se je okoli poslopja knezovega bivališča, dognal je, kje je spalnica, ki je tudi zakladnica, in vprašanje je bilo samo, kako priti na dvorišče in na zid. Hodniki in vhodi v palačo so vsi tako močno zastraženi, da še miška ne bi mogla skozi.

Ko si ogleduje Uzmovič tako priliko, naleti na moškega v obleki delavca, ki stika okoli nekih stranskih vrat. Nagovori ga in vpraša. Izve, da je tatič, ki išče, kako bi prišel na dvorišče.

»Na tem dvorišču,« mu pravi, »je hlev belih oslov in na drugem koncu je steklena dvorana, polna dragih preprog in posod. Dajva, oropajva dvorano, ukradiva osla, mu naloživa blago — pa greva. Po polnoči spi vse in nama bo igrača, izvesti to stvar.«

»Gotovo, gotovo,« se je smehljal umetnik v tatinski stroki, »samo če ne bo začel osel rigati...«

Tačas pride po ulici nočna straža. Veliki tat se stisne med stebre bližnjih vrat, tatič obstane prestrašen, se izgovarja prav neumno in pove vso resnico, ko je dobil nekaj sunkov pod rebra. Načelnik straže se zakrohoče:

»Belega osla sta hotela ukrasti? Beži, bedak! Ko bi tvegala glavo vsaj za zaklade v knezovi spalnici. Beži! Preneumen si!«

Tatič se priklanja in zbeži, straža nadaljuje svojo pot, Uzmovič med stebri vrat pravi sam sebi:

»Modro si govoril, načelnik straže, in jutri se boš čudil, da se je izpolnila tvoja želja. Jutri se bo Kašmir oddahnil.«

Stikal je nekaj okoli ključavnic in vrata so se odprla brez najmanjšega šuma. Vzel je izza pasa iz ženskih las spleteno lestvico, jo vrgel spretno na obok vrat, se vzel navzgor, vrgel lahko lestev do oknic okna nad njim, splezal v treh skokih nanj. Tako je metal, plezal in skakal od nadstropja do nadstropja, od stene do stene, dokler ni stal ob steni kneževe spalnice. Okna so bila tam popolnoma zadelana. Treba mu je bilo skozi steno. Čepi in lepi tam kakor muha, vrta špranjo v zid in posluša — počaka — vrta naprej. Kmalu se odmakne kamen in Uzmovič pogleda zavzet v zakladnico. Raz strop ki je preprežen z dragim blagom, visi svetilnica, leskeče se od zlata in dragih kamnov. Stene so obite s preprogami, ob njih so police in mize, vse obložene s prozornimi, lepo oblikovanimi posodami. Iz teh posod pa žari, se sveti, se spreminja mavričasto. Prekrasni ročaji mečev, zapone za turbane, ovratnice, obleke, vse obšite z biseri, prstani, uhani, diademi, zapestnice za roke, noge in naročje, vseh vrst kamni in biseri, od drobnega v prstanu do debelega jajca na meču — vse miglja ter jemlje vid. Ne moreš misliti, ne oceniti tega bajnega bogastva. Pa druga čudna slika priključuje Uzmovičev pogled in mu ustavi sapo:

Sredi tega razkošja leži na širokem divanu mož obilne postave, obrita glava, obraz in vrat so nepokriti, život ogrinja rdeča halja, krepka desnica drži bodalo. Tako čuva kašmirski knez svoje bogastvo. In poleg njega sedi odurna močna opica iz rodu orang-utanov, stiska velike zobe v globokem opazovanju, oči ima uprte v strop in v roki čaka bodalo.

Uzmovič pogleda v strop in vidi, da je tam cela vojska mravelj, ki se spušča na knezovo postelj. Že se bližajo prve mravlje knezovemu vratu... Opica se trese, dviguje bodalo... Očividno je, da misli zabosti mravlje na knezovem vratu...

»Vstani, knez!« kliče močan glas. Knez plane iz sna, vidi opičji spačeni obraz in dvignjeno bodalo — razume, da je v smrtni nevarnosti, zavihti bodalo — pa je že sunil nekdo drugi opico v hrbet, zver se zruši, se duši in premetava.

»Kdo si ti, ki si me rešil pravočasno?« se čudi knez. »In kaj je napadlo mojo sicer tako krotko in zvesto tovarišico, da je dvignila bodalo name?«

Uzmovič pojasni:

»Jaz, svetli knez, sem tvoj modri sovražnik in opica je bila tvoja nespametna prijateljica. Prišel sem, da te okradem — in ravno v pravem času, da sem prestregel opičje bodalo. A tudi opica te je hotela rešiti po svoji pameti. Mravlje je hotela zabosti na tvojem vratu.«

»Pri Alahu!« se čudi knez. »Da je bila tako neumna?!«

»Opica je opica, svetli knez!« skomizgne Uzmovič. —

»Kakor je narobe ravnala pri

mravljah, tako je tudi pri drugih. Tvoje ljudstvo mrmra, tvoji velikaši so užaljeni. Še je čas, da ustaviš svoj in svoje kneževine propad. Poslušaj prošene in modre može. Tudi moj davni ded je rešil nekaj svojega sultana. — Meni pa, svojemu hlapcu, dovoli, da izginem, preden pokličeš stražo.«

»Ne kličem straže, prijatelj,« je objel knez Uzmoviča. »Modre besede si govoril. Ostani pri meni in naj bo tvoje vse, kar je moje. Pomagaj mi, da popravim, kar sem zaslepljen zagrešil.«

»Predvsem,« se nasmehne Uzmovič, »bomo spravili zaklade v promet, da uredimo vse zaostale denarne zadeve in da bo imel vsak siromak dovolj kruha.«

Tako je ostal Uzmovič v Kašmirju, postal je prvi minister in zet knezov. V deželi se je širilo blagostanje in samo pripovedniki po javnih prostorih so še omenili včasih hudobne in neumne opice.

Fr. Š.

Mlinarica

(Belokranjska)

Ob temnem potoku Obrhu, v senci visokih topolov je imel majhen mlin tihi in mirni mlinar Martin. V mlinu so ropotali trije kamni in drobili žitna zrna v prijetno dišečo, sladko moko. Ropot v mlinu so povečavale zlasti štiri stope, ki so luščile sivo proso v rumenkasto kašo.

Mlinar Martin je zelo dobro opravljal svoj posel ter mlel v splošno zadovoljnost vseh gospodinj.

Ker v času suše ni imel dovolj vode, je moral z mletvijo prenehati in nabirati vodo. Ob takih prilikah se je tej ali oni gospodinjki nekoliko zameril,

če ni bilo zmleto ob pravem času. To zamero pa je Martin potolažil pozneje z dobro mero, to je polnim mehom moke, in zopet je bilo vse v redu.

Ob deževnem vremenu pa je bilo dovolj vode in takrat je imel Martin poln mlin vreč, zlasti če na Kolpi zaradi povodnji niso mogli mleti. Ob takih prilikah navadno sam ni zmozel dela, zato mu je pomagala njegova zgovorna mati Bara.

Kdor je nujno rabil moko, je rad kar počakal v mlinu, prosil in pri-ganjal, da je bilo čimprej žito zmleto.

Mlinarica Bara pa ni mogla gledati človeka brez dela. Ženske je na-potila na vrt plet ali v kuhinjo krompir lupit ali perilo krpat, moške je pa prisilila drva sekati. Za vsakega je dobila opravilo.

Deževnega jesenskega dne je prinesel žito v mlin krepak fant, Bregarjev Janez, in prosil, da bi mu takoj zmleli, ker mati moko nujno rabi. Pristavil je, da bo kar počakal.

Mlinarica Bara mu je rekla: »Janez — tantol te odnesel — imela je na-vado to besedo pogosto staviti v govor — mi boš pa ta čas drv nasekal.«

Janeza ni bilo volja sekati drv in dati merico žita za mletje, zato se je izgovoril:

»Teta, nimam časa sekati, ker moram iti v Metliko h kovaču.«

»O, tantol te odnesel,« reče mlinarica, »če greš v Metliko, mi boš prinesel pa kifelce (rogljičke).« Iste je namreč zelo rada jedla.

In Janez je — hočeš, nočeš — moral iti v Metliko po rogljičke.

Krpè

Psi — junaški reševalci

Iz Švice pelje preko planinskega sedla pot v Italijo. Včasih je bila zelo važna. Po njej je vdiral tudi Napoleon s svojo vojsko na zmagoslavne po-hode. Mnogi popotniki so potovali tod preko. Pot je polna nevarnosti, po-sebno v zimskih mesecih. Marsikak turist je na njej opešal, umrl onemogel od lakote, se izgubil, zmrznil ali izdihnil v viharju ali snežnem metežu, pa-tudi plazovi so marsikoga pokopali pod svojo strašno težo. Časi se izpre-minjajo. Dandanes je tam izpeljana lepa, široka avtomobilska cesta, ki vodi mimo samostana preko sedla.

Menda so na vrhu gorskega sedla sezidali že stari Rimljani svetišče svojemu bogu Jupitru. Ob njem so postavili tudi zavetišče. Stoletja so zbri-sala te zidine. Leta 962. pa je postavil sredi kamnitnih velikanov sv. Bernard Menthonski avguštinski samostan in cerkev. Konec prejšnjega stoletja so vse to prenovili in povečali. Dozidali so gostišče, ki zdaj lahko sprejme 30 ljudi, jim nudi zavetje, prenočišče in pomoč.

Pot vodi po samotni gorski puščavi. Ob poti so postavljena zaklonišča za morebitne onemogleže, ki se napotijo med te gorske velikane. Starodavni samostan, ki ždi ob znamenitem prelazu, je povsod znan, predvsem zaradi dobrodelnosti, ki jo izvršujejo tamkajšnji menihi že 250 let s svojimi orja-škimi psi, ki so dobili po samostanu ime bernardinci. Ti so že od mladega naučeni za reševanje na poti onemoglih potnikov, ki jim potem pomagajo dobri avguštinci. Poleg zavetišča jim nudijo tudi prenočišče, podpro pa jih tudi s hrano. Samostan leži 2470 m visoko in je večino leta obdan z visokim snegom, ki polzi z gorskih sten in grmi z vrhov v mogočnih, uničujočih plazovih. Pot je lepa in snega prosta le od majnika do oktobra. Ker je

cesta navadno zaradi visokih zametov in viharjev polna nevarnosti, so menihi že pred več kot 100 leti vpeljali reševalno službo s psi. Kako pa zvedo menihi visoko med zasneženimi skalami, da je kdo potreben njihove pomoči? Kaj navadno. Samostan je s telefonom zvezan z dolino in od tam javijo vsakokrat, če se kdo odpravi v gore. Seve javijo tudi, kdaj približno bo popotnik prišel do samostana. Če ga ni pravočasno, je znak, da se mu je na poti nekaj pripetilo. Takoj poženo menihi naučene pse, da na zapoved odhite naproti in najdejo sled za morda zašlimi in onemoglimi izletniki ali s snegom zasutim nesrečnikom. Res so že neštetokrat pogumni psi našli do smrti izmučene popotnike, obvestili najdbo z lajanjem menihom in ti so pozneje rešili nesrečneže. Okrog vratu nosijo ti psi v posebni torbici prvo okrepčilo, da si ga najdeni lahko takoj sam vzame, preden prispo menihi. Tisoči in tisoči so večni dolžniki tem psom, ker so jim oni s svojo pomočjo rešili najdražje — življenje.

Za taka važna opravila mora imeti žival prav posebne lastnosti.

Psi, ki jih goje menihi in priuče na to reševalno službo, so skoraj meter visoki velikani. Gost kožuh sivkaste ali malenkostno rumenkaste barve jim pokriva močno telo, vmes pa opazimo bele lise ali črne pege, na glavi pa imajo navadno veliko črno marogo. Taki psi že od davna prebivajo po gorskih naseljih teh planinskih pokrajin. Ime bernardinci so jim dali ljudje gotovo po samostanu. Ti psi so neverjetno močne zverine, saj preneso mnogokrat velike napore. Že hoja po sipkem in globokem snegu je utrudljiva, kako pa šele utruja kopanje in odmetavanje snega s tacami ob iskanju zasutih. Pa bi kaj malo pomogla moč, če bi ne bili utrjeni in posebno odporni proti vremenskim neprijetnostim: mrazu, snegu in divjim vetrovom. In še nekaj — izrazito dober nos morajo imeti, saj ta jim je vodnik in kažipot v potrebi.

Bernardinec

Kolikšno človekoljubno in koristno delo opravljajo, si lahko zamislimo, saj vemo, da zapade v teh višinah do 10 m snega in več. Če še omenim, da neprestano pojo plazovi okrog samostana svoje grozeče pesmi, je menda dovolj orisano, kakšne zime vladajo v teh samotah. Reševanje zašlih popotnikov je edino opravilo psov — bernardincev, polno požrtvovalnosti, tveganosti in junaštva. Koliko psov je našlo smrt v snežnih sipinah! Veliko. Seveda uče menihi mlade psičke iskanja, odkopavanja in reševanja, nauče se pa marsičesa tudi od starejših.

Tisočim so ti psi že pomagali. So navadno mirni, krotki, skromni, tihi, ubogljivi, zelo vdani in zvesti, vendar pa silno pogumni. Res, vsi niso enaki, saj se je včasih zgodilo, da je kateri od njih napadel razdražen kakega popotnika in nekoč so celo psi pregriznili mali deklici vrat. Vendar so bile take divje živali med bernardinci redke. Med temi pasjimi

reševalci se je posebno odlikoval doslej najhrabrejši bernardinec Barry. Pripovedujejo, da je nad 100 ljudem rešil življenje. Zdaj stoji ta junak nagačen v bernskem muzeju, nema priča moči in požrtvovalnega dela. Rešenci so mu iz hvaležnosti postavili spomenik.

Zdaj nameravajo menihi zapustiti samostan sv. Bernarda in opustiti gostišče. Modernizirana prometna sredstva jih izpodrivajo. Ni več toliko nevarnosti, torej tudi ne več tolikšna potreba. Sedem menihov je že odšlo v Vojzo — v Tibetnem višavju. Tam so si postavili svoje novo bivališče in poleg bodo postavili najmoderneje urejeno bolnišnico, vse to v višini 5000 m, na meji med Tibetom in Kitajsko. Tja menijo preseliti tudi orjaške bernardince, kjer naj bi nadaljevali svoje junaško koristno delo...

Fr. Š.

Loterija

(Belokranjska)

Vsak človek si želi sreče in blagostanja. Zato si mnogi ljudje prizadevajo na vse mogoče načine izboljšati gmotni položaj. Marsikdo je poskušal vloviti srečo tudi na lahek način, na primer v loteriji.

Kočar Marko je živel s svojo družino prav bedno. Pridno je obdeloval svoje male ilovnate njive in kupčeval tudi z jajci. Vse skupaj pa ni zado-stovalo za vsakdanje potrebe.

Ne smemo se čuditi, če je mož poizkušal »vloviti srečo za rep« tudi v loteriji.

Kadar koli je izkupil nekaj več denarja za jajca, je vedno zanesel manjši znesek v loterijo. Neprestano je premišljeval, katere številke naj stavi, da bo gotovo zadel. Zaradi tega razmišljanja podnevi se mu je včasih ponoči tudi sanjalo o številkah. Stavil je tiste in res nekajkrat zadel tako imenovano »ambo«, to je manjšo vsoto, katero je pa seveda takoj zopet zastavil.

Neko noč pa je v sanjah videl pet rdečih števil. Takoj naslednji dan je šel staviti, trdno prepričan, da bo gotovo zadel večjo vsoto denarja, tako imenovano »terno«. Po ljudski sodbi so sanjane rdeče številke gotovo izžrebane.

Naš Marko je komaj pričakoval prihodnje sobote. Zgodaj zjutraj je vstal, se prazne oblekel in pred odhodom naročil ženi, naj vse staro pohištvo razbije, posodo in obleko pa vrže v bližnjo reko, ker bo proti večeru pripeljal vse novo domov.

Mož je odšel, žena je pa začela izvrševati njegovo naročilo, veseleč se lepega pohištva in obleke ter nove posode. Sosedje so začudeni gledali njeno početje in jo vprašali, zakaj vse uničuje. Ona jim je povedala, da bo mož zadel v loteriji veliko denarja in kupil vse novo. Ljudje so se pomenljivo spogledali in šli po svojih opravkih.

Marko se je proti večeru vrnil — a prazen. Še bolj je bil žalosten, ko je zagledal hišo prazno, brez pohištva, obleke in posode. Žena je ob njegovem prihodu prebledela in glasno zajokala.

Moža je to spametovalo. Nikdar več ni iskal sreče v loteriji. V veliki stiski so mu pomagali iz zadrege dobri sosedje.

VRTČEVA POŠTA

Kako smo pogozdovali

Zjutraj ob osmi uri smo se zbrali na šolskem dvorišču. Bili smo peti, šesti, sedmi in osmi razred. Dečki smo imeli motike, deklice pa košare. Košare so imele zato, da so nosile v njih smrekove sadike. Ko smo bili vsi zbrani, smo odšli v gozd. Tam smo se postavili v ravno vrsto. Začeli smo kopati jamice. Bile so globoke deset do dvajset centimetrov. Deklice so pa sadile sadike. Na vrhu smo imeli počitek. Kdor je imel s seboj južino, je lahko jedel. Ko smo se odpočili, smo začeli delati naprej. Kmalu smo prišli do vrha. Jaz sem imel smolo, ker sem zmeraj naletel na korenine. Zopet smo imeli počitek. V kratkem času smo pogozdili vso goličavo. Po opravljenem delu so deklice še malo pobirale drva, dečki pa smo šli domov. Korakali smo v četi. Na križpotju smo se mirno razšli. Bilo je zelo lepo. Škoda le, da je trajalo malo časa. Večkrat sem med letom pogledal, kako rastejo naše sadike.

Pečar Bojan,

učenec V. razr. ljudske šole v Mokronogu.

Gospod urednik!

Danes se prvič oglašam z nekaj vrsticami. Doma sem iz Ljubljane in sem naročena na »Vrtec« že četrto leto. Najbolj mi ugaja povest »Marjetica, hčerka Matjaževa«. Vsakokrat ko prejmem »Vrtec«, sem zelo vesela. Zelo me veseli tudi uganke, ki jih rešujem z veliko vnemo. Če bo moje pismo romalo v koš, potem na svidenje v košu.

Lepo Vas pozdravljam in brez zamere!

Brandstätter M.,

učenka IV. razr. ljudske šole v Ljubljani.

Ljubi »Vrtec«!

Komaj pričakujem nove številke »Vrtca«, da bom spet reševala uganke.

In moja knjižnica se bo povečala za en list. Brala sem v tej številki povest »Janže« in mi je prav žal, da se ne nadaljuje in bi Vas prosila, da bi vstavili še kake lepe pravljice, ker jih tako rada berem. Mama me včasih zelo kara, ker

samo berem, očka pa mi pravijo, da naj imam veselje do branja, ker se s tem kaj naučim.

Prav prisrčne pozdrave pošiljam Vam in vsem naročnikom »Vrtca«!

Urh Ana,

učenka II. razr. ljudske šole na Brezovici pri Ljubljani.

Cenjeni g. urednik!

Vsak mesec težko pričakujem, da izide »Vrtec«. Z veseljem berem povesti v njem. Posebno mi ugaja povest »Marjetica, hčerka Matjaževa«. Rada si belim glavo z ugankami. Na ta mladinski list sem naročena že dve leti. Obiskujem IV. razred ljudske šole pri uršulinkah. V tem razredu je 45 učenk. Prav vse smo naročene na »Vrtec«.

Iskreno pozdravlja Vas in vse naročnike

Kastelic Slavka,

uč. IV. razr. pri uršulinkah v Ljubljani.

LISTNICA UREDNIŠTVA

L. M. v Lj. — Pesmica, ki si jo poslala, je res lepa, čeprav pišeš, da si napisala »borno pesem«. — Povedati pa Ti moram, da ta pesem ni borna, ampak vzorna. Napisala pa je nisi Ti, ampak dobesedno prepisala in podpisala. To je pa le premajhna zasluga in je pesem kljub Tvojemu podpisu še vedno Gregorčičeva, čeprav nekoliko manj znana. Kot dijakinja bi že morala vedeti, da taki poskusi niso za šalo. Le poglej v besednjaku, kaj pomeni beseda plagiat!

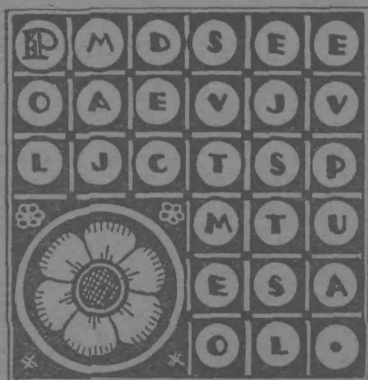
Mnogim: Pišite toliko razločno, da je mogoče brati rokopis brez povečalnega stekla. Za tisk namenjene stvari pišemo vedno le po eni strani pole. Vsaka pesem pa mora biti na posebnem listu.

Nenaročenih rokopisov ne vračamo. Odslej tudi ne bomo več sprejemali premalo ali celo nefrankiranih pisem. To naj si zapomni jo zlasti ugankarji!

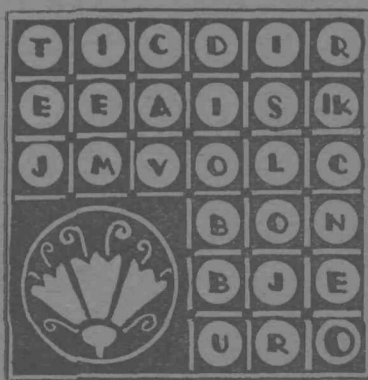
Gg. sotrudnike prosimo, da nam pošljejo rojstne podatke, poklic in stanovanje za našo evidenco.

ZANKE IN NASTAVE ZA ODPORTE GLAVE

1.

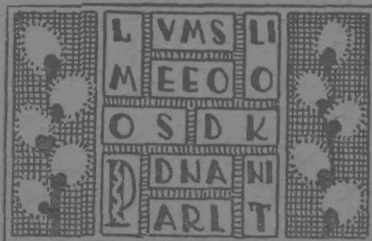
4.

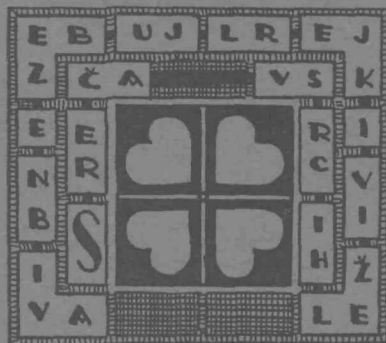
2.

5.

3.

6.

Rešitve pošljite do 20. marca 1944 uredništvu »Vrtca«, Ulica 3. maja št. 10. — Deset izžrebanih reševalcev dobi lepe nagrade.